

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

філологічний факультет

Кафедра зарубіжної літератури та теорії літератури

СИЛАБУС
навчальної дисципліни
СУЧАСНІ НАПРЯМИ ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРНОЇ ТЕОРІЇ
вибіркова

Освітньо-професійна програма Зарубіжна література та теорія літератури

Спеціальність 035.01 Філологія (зарубіжна література та теорія літератури)

Галузь знань 03 Гуманітарні науки

Рівень вищої освіти другий (магістерський)

філологічний факультет

Мова навчання українська

Розробники: кандидат філологічних наук, асистент, асистент кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури **Альона Романівна Тичініна**

Профайл викладача	http://philology.chnu.edu.ua/?page_id=286
Контактний тел.	0992255201
E-mail:	a.tychinina@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle	https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=4043
Консультації	Очні консультації: щопонеділка з 13.00 по 14.40. Онлайн-консультації: за попередньою домовленістю.

1. Анотація дисципліни (призначення навчальної дисципліни).

Дисципліна „*Сучасні напрями зарубіжної літературної теорії*” є однією із обов'язкових дисциплін зі спеціальності 035.01 Філологія (зарубіжна література та теорія літератури) для освітньо-професійної програми рівня освіти магістр, яка викладається у 10 семестрі в обсязі 2 кредити (за Європейською Кредитно-Трансферною Системою ECTS). Курс „*Сучасні напрями зарубіжної літературної теорії*” спрямований на поглиблення теоретико-літературних компетентностей студентів спеціальності 035.01 Філологія (зарубіжна література та теорія літератури). Він призначений для того, щоб студенти могли осмислити, засвоїти і системно використовувати актуальні теоретико-літературні поняття у відповідних методологічних практиках. Після засвоєння даної дисципліни студенти набувають необхідних знань та умінь для подальшої наукової та практичної роботи з галузі літературознавства й методології, вміють компетентно здійснювати цілісний літературознавчий аналіз поетичних, прозових та драматичних текстів, володіють різними комплексами методологічних підходів до дослідження історико-літературних чи теоретико-літературних явищ.

Дисципліна «*Сучасні напрями зарубіжної літературної теорії*» спрямована на розширення фахової компетентності магістрів філології. Розуміння методу як узагальненого способу конструювання й обґрунтування системи наукового знання уможливить усвідомлення методології як чіткої системи принципів та способів організації дослідницької діяльності. Курс познайомить студентів із завданнями і специфікою біографічного методу, історичної поетики, теоретичної поетики, компаративістики, герменевтики, рецептивної поетики, культурно-історичної школи, формального методу, структуралізму, постструктуралізму, деконструкції, інтертекстуальності, інтермедіальності, імагології, літературознавчої антропології.

2. Мета навчальної дисципліни:

Мета курсу «Сучасні напрями зарубіжної літературної теорії» - ознайомлення студентів з основними методами літературознавчих досліджень, опанування знаннями основ методології, формування розуміння необхідності вибору належного методологічного підходу відносно предмету літературознавчого дослідження, сприяння посиленню методологічної спрямованості процесу філологічної наукової діяльності методологічними підходами до планомірної та ефективної наукової роботи, оволодіння теоретико-методологічними засадами сучасного літературознавства та вміння екстраполювати набуті знання у власне наукове дослідження.

3. Завдання – навчити студентів фаховому аналізу літературних текстів у межах методології біографічного методу, історичної поетики, теоретичної поетики, компаративістики, герменевтики, рецептивної поетики, культурно-історичної школи, формального методу, структуралізму, постструктуралізму, деконструкції, інтертекстуальності, інтермедіальності, імагології, літературознавчої антропології.

4. Пререквізити. Вступ до літературознавства, теорія літератури, культурологія, історія зарубіжної літератури, історія зарубіжної критики і літературознавства, проблеми літературознавчої термінології, сучасні літературознавчі школи в Україні, рецептивна поетика, наративні рівні тексту.

5. Результати навчання

знати: : поняттєво-категоріальний апарат сучасної методології; інформаційну платформу щодо різновекторних класифікацій наукових методів; еволюцію методів як наслідку динамічного розвитку наукової думки; дефініції методу, методологічного підходу, методології та методики; впливу методології на об'єктивність та достовірність результатів дослідження; значення, мету, функції та структуру методології науки; класифікації, характеристики та особливості методів дослідження; історію літературознавчої методології; специфіку літературознавчої методології; теоретичні основи сучасної літературознавчої методології; основні літературознавчі напрямки та течії зарубіжного літературознавства; першорядні літературознавчі напрямки та течії українського літературознавства; провідні сучасні літературознавчі школи й новітні методологічні платформи; літературознавчі методи та методологічні підходи (згідно плану програми); фактори, що впливають на підбір методів наукового дослідження.

уміти : обґрунтовано застосовувати поняттєво-категоріальний апарат сучасної методології; володіти інформаційною платформою щодо різновекторних класифікацій наукових методів; застосовувати знання дефініцій методу, методологічного підходу, методології та методики

аналізу; послуговуватися впливом методології на хід наукового дослідження та його об'єктивність; орієнтуватися в історії літературознавчої методології; виокремлювати специфіку літературознавчої методології; практично застосовувати теоретичні основи сучасної літературознавчої методології; виділяти основні літературознавчі напрямки та течії зарубіжного літературознавства; акцентувати першорядні літературознавчі напрямки та течії українського літературознавства; компетентно оперувати літературознавчими методами та методологічними підходами; враховувати фактори, що впливають на підбір методів наукового дослідження; застосовувати основні методи літературознавчих досліджень; екстраполювати набуті знання у власну науково-дослідницьку діяльність.

3.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Заочна	5	1	2	150	4	8			132	6	залік

3.2. Структура змісту навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усьог о	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с. р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. КЛЮЧОВІ ПИТАННЯ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧОГО МЕТОДУ, МЕТОДИКИ ТА МЕТОДОЛОГІЇ											
Тема 1. Метод як узагальнений спосіб конструювання й обґрунтування системи наукового знання							9,25	0,25	0,5		0,25	8,25
Тема 2. Методологія як система принципів та способів організації дослідницької діяльності							9,25	0,25	0,5		0,25	8,25

Тема 3. Питання літературознавчої методології							9,25	0,25	0,5		0,25	8,25
Тема 4. Методика як алгоритм аналізу тексту							9,25	0,25	0,5		0,25	8,25
Разом за ЗМ1							37	1	2		1	33
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. КЛАСИЧНІ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧІ МЕТОДОЛОГІЇ											
Тема 1. Біографічний метод у літературознавстві							9	0,25	0,5		0,5	8,25
Тема 2. Культурно-історичний метод							10	0,25	0,5		0,5	8,25
Тема 3. Герменевтичний метод літературознавства. Феноменологія							10	0,25	0,5		0,5	8,25
Тема 4. Історична та теоретична поетика							9	0,25	0,5		0,5	8,25
Тема 5. Компаративістика							10	0,25	0,5		0,5	8,25
Тема 6. Формальний метод							9	0,25	0,5		0,5	8,25
Разом за ЗМ 2							57	1,5	3		2,5	49,5
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 3. СУЧАСНІ МЕТОДИ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЧИХ ДОСЛІДЖЕНЬ											
Тема 1. Імагологія як міждисциплінарна галузь і компаративістичний профіль							10	0,25	0,5		0,5	8,25
Тема 2. Структуралізм, постструктуралізм, деконструктивізм							9	0,25	0,5		0,5	8,25
Тема 3. Методологічні горизонти наратології							9	0,25	0,5		0,5	8,25
Тема 4. Рецептвна							9	0,25	0,5		0,5	8,25

естетика, поетика та теорія читацького відгуку												
Тема 5. Інтертекстуальність та інтермедіальність							9	0,25	0,5		0,5	8,25
Тема 6. Методологічні повноваження постколоніальної та феміністичної критик							9	0,25	0,5		0,5	8,25
Разом за ЗМ 3							55	1,8	3		2,5	49,5
Усього годин							150	4	8		6	132

3.2.1. Самостійна робота

№	Назва теми
1	Значення для наукової методології праці Декарта «Міркування про метод».
2	Методи теоретичного пізнання: формалізація, аксіоматичний метод, гіпотетико-дедуктивний метод і сходження від абстрактного до конкретного.
3	Рівні методологічного аналізу (за І. Блаубергом): 1) філософська; 2) загальнонаукова; 3) конкретно-наукова; 4) методика і техніка дослідження.
4	Вплив вибору методики аналізу на результат.
5	Ш.О. Сент-Бев як основоположник біографічного методу («Літературно-критичні портрети», «Бесіди щопонеділка», «Пор-Рояль»).
6	Внесок І. Тена в еволюцію культурно-історичного методу («Історія англійської літератури»).
7	Ф. Шлейермахер (герменевтика як загальна інтерпретація) і В. Дільтей (герменевтика як методологічна основа гуманітарного знання) – провідні теоретики герменевтики.
8	Праці М. Гайдеггера як теоретичний фундамент герменевтики кінця ХХ ст.
9	Подолання «конфлікту інтерпретацій» у герменевтиці П. Рікера.
10	Обґрунтування історичної поетики О. Веселовським («Історія чи теорія роману?», «Зі вступу до історичної поетики», «Епічні новотворення як хронологічний момент»).
11	Теорія «великого часу», «великого діалогу» М. Бахтіна («Форми часу і хронотопу в романі: Нариси з історичної поетики»).
12	Товариство для вивчення поетичної мови (ОПОЯЗ) та участь у ньому В. Шкловського, Ю. Тинянова, Б. Ейхенбаума, Р. Якобсона, Л. Якубинського, М. Жирмунського.
13	Розвиток імагологічних студій в Україні. Обговорення праці Г. Гачева «Ментальности народов мира».
14	П'ять кодів, визначених Бартом – проієратичний, герменевтичний, культурний, семічний, символічний.
15	«Подвійний коментар» за Деррідою.
16	Деконструювання Ж. Дерріда платонівського діалогу «Федр». Конотація деконструктивізму з ідеями Р. Барта та Клода Леві-Строса.
17	Ідея В. Ізера про «імпліцитного читача».
18	Теорія читацького відгуку в літературознавстві.
19	Самостійне опрацювання методології за джелами: Ролан Барт «Вступ до структурного аналізу оповідного тексту», «Задоволення від тексту», «Смерть автора»; Жак Дерріда «Структура, знак

	і гра в дискурсі гуманітарних наук», «Голос і феномен», «Про граматику». Поль де Ман «Опірність теорії»; Мішель Фуко «Божевілля і культура: історія божевілля в епоху класицизму», «Народження клініки», «Археологія знання», «Історія сексуальності».
20	Форми міжтекстуальних відношень.

3.2.2. Тематика індивідуальних завдань

№	
1	Ведення антології наукових текстів.
2	Реферування статей.
3	Написання анотацій, есе, статей.
4	Застосування різних методологій до аналізу художньої літератури.

4. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Формами поточного контролю є усна чи письмова (тестування, есе, реферат, творча робота) відповідь студента.

Формами підсумкового контролю є залік.

Засоби оцінювання

Засобами оцінювання та демонстрування результатів навчання можуть бути:

- стандартизовані тести;
- проекти (індивідуальні та командні, дослідницько-творчі проекти);
- написання есе;
- презентації результатів виконаних завдань та досліджень.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)																Кількість балів (залікова робота)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2						Змістовий модуль 3						40	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10	T11	T12	T13	T14	T15	T16		
3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	3	9	9		

5. Рекомендована література

5.1. Базова (основна)

1. Аверинцев С. Собрание сочинений/ Под ред. Н.П. Аверинцевой и К.Б. Сигов. Связь времен. – К. ДУХ І ЛІТЕРА, 2005. – 448 с.
2. Автономова Н.С. Философские проблемы структурного анализа в гуманитарных науках. М., 1977.
3. Адорно Теодор. Теорія естетики / Переклад з нім. П. Тарашук. – К.: Видавництво Соломії Павличко „Основи”, 2002. – 518 с.
4. Анісімова Л. «Нова критика» й теорія читацького відгуку в літературознавстві США: компаративний аспект // Питання літературознавства : науковий збірник / гол. ред. О. В. Червінська. – Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2013. – Вип. 87. – С. 129–141.
5. Баррі П. Вступ до теорії: літературознавство та культурологія/ Пер. з англ. О. Погинайко; наук. Ред. Р. Семків. – К.: Смолоскип, 2008. – 360 с.
6. Барт Ролан. Фрагменти мови закоханого. / Пер. з фр. М. Філь. – Львів, 2006. – 284 с.
7. Бахтин М. Вопросы литературы и эстетики. Исследования разных лет. – М.: Худож. Лит., 1975. – 504 с.
8. Бахтин М.М. Эстетика словесного творчества. – М.: Искусство, 1979. – 424 с.
9. Бахтинский сборник. Вып. 2./ Отв. ред. Д. Куянджич, В.Л. Махлин. – М., 1992. – 403 с.
10. Безпечний І. Теорія літератури. – К.: Смолоскип, 2009. – 388 с.
11. Білецький Л. Т. Основи української літературно-наукової критики / Упоряд., авт. іст.-біогр. нарисів та приміт. М.М. Ільницький. – Либідь, 1998. – 408 с.
12. Бэкон Френсис. Собрание сочинений: В 2 т. М.: Наука, 1978. Т. 1. 650 с.
13. Веселовский А.Н. Историческая поэтика. – М., 2006.
14. Гаврилів Тимофій. Форма і фігура. Ідентичність у художньому просторі. Монографія. – Львів: ВНТЛ-Класика, 2009. – 480 с.
15. Гадамер Г. Герменевтика і поетика \ Вибрані твори \ Пер. з нім. – К.: Юніверс, 2001. – 288 с.

5.2. Допоміжна

1. Амрахова А. А. Перспективы фреймовой семантики в музыкознании. Музыка как форма интеллектуальной деятельности / А. А. Амрахова ; ред.-сост. М. Г. Арановский. – Изд. 3-е. – М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2014. – 240 с.
2. Арановский М. Г. Музыка и мышление / М. Г. Арановский // Музыка как форма интеллектуальной деятельности / ред.-сост. М. Г. Арановский. – Изд. 3-е. – М. : Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2014. – 240 с.
3. Арнхейм Р. Искусство и визуальное восприятие / Рудольф Арнхейм ; пер. с англ. В. Н. Самохина ; общ. ред. и вст. ст. В.П. Шестакова. – М. : Прогресс, 1974. – 198 с.
4. Артемчук Г.І., Курило В.М., Кочерган М.П. Методика організації науково-дослідної роботи: Навч. посібник для студентів та викладачів вищ. навч. закладів. – К.: Форум, 2000. – 271 с.
5. Астрахан Н. Буття літературного твору: Аналітичне та інтерпретаційне моделювання: монографія\ Наталія Астрахан. – К.:Академвидав, 2014. – 432 с.
6. Байкель В.Б. Типология литературных жанров XVIII-XX веков: избранные статьи / Валерий Байкель. – СПб: Алетейя, 2009. – 280 с.
7. Бовсунівська Т.В. Теорія літературних жанрів: Жанрова парадигма сучасного зарубіжного роману: підручник / Т.В. Бовсунівська. – К.: Видавничо-поліграфічний центр „Київський університет”, 2009. – 519 с.
8. Бондарева О.Е. Миф і драма у новітньому літературному контексті: поновлення структурного зв'язку через жанрове моделювання. Монографія. – К.: «Четверта хвиля», 2006. – 512 с.
9. Васильева Т.В. Семь встреч с Хайдеггером. – М., Издатель Савин С.А., 2004. – 336 с.
10. Введенский А.И., Лосев. А.Ф., Радлов Э.Л., Шпет Г.Г.: Очерки истории русской философии / Сост., вступ. ст., примеч. Б.В. Емельянова, К.Н. Любутина. – Свердловск: Изд-во Урал. ун-та, 1991. – 592 с.
11. Вірченко Т.І. Художній конфлікт в українській драматургії 1990-210-х років : дискурс, еволюція, типологія : монографія. – Кривий Ріг : Видавничий дім, 2012. – 336 с.

12. Віршознавчий семінар присвячений пам'яті М.Л. Гаспарова. Зб. наук. праць та спогадів. 12 травня 2006 року. – К.: Київс. ун-тет, 2006. – 80 с.
13. Волков А.Р. Драматургія Карела Чапека. – Львів: Вид-во Львівс. ун-ту, 1972. – 176 с.
14. Волков Г. Н. Три лика культури / Худож. Ю. Иванов. – М. : Мол. гвардия, 1986. – 335 с.
15. Волковинський О. Поетика епітета : монографія. – Кам'янець-Подільський : ФОП Сисин О.В., 2011. – 350 с.

6. Інформаційні ресурси

1. <http://e-learning.chnu.edu.ua/course/view.php?id=554>
2. <http://www.ukrlit.vn.ua/info/criticism.html>
3. <http://www.ex.ua/13049245>
4. http://philology.chnu.edu.ua/structure_zarlit.html
5. <http://www.ilnan.gov.ua/teor.htm>
6. <http://www.ilnan.gov.ua/conference.htm>
7. <http://dspace.nbuv.gov.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/11163/05-Balakyan.pdf?sequence=1>
8. <http://1576.ua/books/3171>
9. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nznuoaf_2010_15_10
10. <https://scholar.google.com.ua/schhp?hl=ru&authuser=2>
11. <https://www.researchgate.net/>
12. <http://www.osvita.com.ua/ua/universities/?directions=30&desc=1>
13. <http://cyberleninka.ru/?gclid=CJic6vusxswCFVRsGwodB7EPqw>
14. <http://www.parta.com.ua/university/philology/>